

دلوشته‌هایی از
فرهنگ، آداب، رسوم و باورهای
مردم شیراز

به کوشش
جمال زبانی
www.ketab.ir

شیراز
۱۳۹۰
بنیاد فارس‌شناسی

سرشناسه : زیتانی، جمال، ۱۳۱۴-

عنوان و نام پدیدآورنده: دل‌نوشته‌هایی از فرهنگ، آداب، رسوم و باورهای مردم

شیراز/ جمال زیتانی؛ با همکاری بنیاد فارس‌شناسی

مشخصات نشر : شیراز: آوند اندیشه، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری : ۱۷۶ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۳۱-۲۳-۴

وضعیت فهرست‌نویسی : فیفا

موضوع : فرهنگ عامه -- ایران -- شیراز

موضوع : Follorm --Iran -- Shiraz

شناسه‌ی افکودۀ : بنیاد فارس‌شناسی

رده‌بندی کنگره : ۱۳۸۷ ز ۹۱/ش dR۳۹۱

رده‌بندی دیویی : ۳۹۸/۰۹۵۵۶۳۱

شماره‌ی کتابشناسی ملی : ۱۴۶۷۲۵۱

شیراز، خیابان لطفعلی خان زند، کوچه‌ی ۴، پلاک ۱۱ (تلفکس: ۲۲۴۳۸۵۱) (۰۷۱۱)

صندوق پستی ۱۳۱۵-۷۱۳۶۵

بنیاد فارس‌شناسی

دل‌نوشته‌هایی از فرهنگ، آداب، رسوم و باورهای مردم شیراز

به کوشش: جمال زیتانی

صفحه‌آرا: صادق متقی، طرح جلد: سعید شریعتی

لیتوگرافی: پردیس، چاپ: دنیا، تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۰، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۳۱-۲۳-۴، حق چاپ محفوظ

انتشارات آوند اندیشه

شیراز، خیابان هدایت، بین باغشاه و ملاصدرا، کوچه‌ی ۷، پلاک ۲۲۸

تلفن: ۰۹۱۷ ۷۰۰ ۲۰۷۴

فهرست

صفحه	عنوان
۹	سخن نخست
۱۳	پیش گفتار
۱۷	درآمد
	بخش اول: دلنوشته‌ها
۲۲	لقب و عنوان چند نفر از مردم شهر
۲۹	چند خاطره
۲۹	روضه‌ی هفتگی
۳۰	کورس شهری
۳۱	دختران صاحب اختیار یا دختران قنسول
۳۳	اگر گربه را دیدم، دمش می‌چینم
۳۴	یادی از چند شغل
۵۳	یادی از چند مکان
۵۵	چاب کل فرج ĆĀBEKALFARAJ
۵۷	حمام عمومی
۵۸	صد کتخوابی (صد تخت خوابی)
۵۹	مرده شو خانه‌یی که زورخانه شد

۶ ————— دنوشته‌هایی از فرهنگ، آداب، رسوم و باورهای مردم شیراز

- ۶۰..... یادی از مسجد جمعه
- ۶۱..... ورودی‌ها و خروجی‌های شیراز
- ۶۲..... بازارهای سنتی امروز شیراز
- ۶۵..... خانه‌های قدیمی شیراز با کاربردهای تازه
- ۶۶..... حوض‌های قدیمی شهر شیراز
- ۶۶..... تکیه‌های قدیمی شیراز
- ۶۷..... میدان‌ها و فلکه‌ها
- ۶۷..... میدان‌های قدیمی شیراز
- ۶۸..... فلکه‌ها
- ۶۸..... فلکه‌های شیراز
- ۷۲..... چند کوچه‌ی معروف
- ۷۳..... چند درخت مشهور شیراز
- ۷۴..... یادی از چند خوراکی بچه‌گانه

بخش دوم: واگوشتک‌ها و باورها

- ۷۹..... VĀGŪŠAK واگوشتک
- ۸۳..... باورهای خرافی در شیراز
- ۸۳..... باورهای خرافی در عروسی
- ۸۴..... باورهای خرافی در مورد زن آبستن
- ۸۵..... باورهای خرافی در مورد بچه‌ها
- ۸۶..... باورهای خرافی نسبت به اعضای بدن
- ۸۷..... باورهای خرافی در مورد خواب
- ۸۸..... باورهای خرافی، فال زدن
- ۸۹..... باورهای خرافی در مورد وقت، ساعت، روز

- ۹۰..... باورهای درمانی
- ۹۲..... باورهایی در مورد مردها
- ۹۳..... باورهای گوناگون

بخش سوم: گذر ایام

- ۱۰۳..... خانه‌ی پدری
- ۱۰۸..... مسقط الرأس
- ۱۰۸..... خانواده
- ۱۱۰..... بازی‌های ما بچه‌ها
- ۱۱۸..... دوران مدرسه
- ۱۲۰..... قوت زانو
- ۱۲۱..... بازی‌ها و بازیچه‌های آن روزگار
- ۱۲۱..... کاغذک بازی (بادبادک هوا کردن)
- ۱۲۲..... تلفن دست‌ساز بچه‌ها
- ۱۲۲..... غلتک کوکی
- ۱۲۳..... ساختن فرفره با هسته‌ی زردآلو
- ۱۲۴..... ساختن آسیای بادی با زنبور
- ۱۲۴..... بازی هسته‌یی
- ۱۲۵..... پر طاووس و ناز!
- ۱۲۵..... بازی آرد جو خراسونی
- ۱۲۶..... بشکن، بشکن
- ۱۲۸..... دوران دبیرستان
- ۱۳۰..... میتینگ (تظاهرات و راهپیمایی)
- ۱۳۰..... احزاب محلی شیراز

۸ ————— دلنوشته‌هایی از فرهنگ، آداب، رسوم و باورهای مردم شیراز

۱۳۲	 شاه و شاهچراغ
۱۳۲	 تابستان گذرانی این دوره
۱۳۴	 چند سرگرمی و بازی این دوره
۱۳۷	 دانشسرای مقدماتی
۱۳۸	 کار در کارخانه‌ی قند فسا
۱۳۹	 استخدام در فرهنگ
۱۴۰	 خدمت در کته گنبد سروستان
۱۴۲	 خدمت در بند امیر مرودشت
۱۴۳	 خدمت در تعلیمات اساسی سیوند
۱۴۳	 خدمت در شیراز
۱۴۴	 ازدواج
۱۴۴	 دانشگاه
۱۴۶	 خدمت در بوشهر
۱۵۲	 باز هم بوشهر
۱۵۸	 بازگشت به شیراز
۱۶۰	 بازنشستگی
۱۶۱	 بعد از بازنشستگی
۱۶۲	 در به در به دنبال آرامش
۱۶۲	 انجمن خوشنویسان
۱۶۳	 انجمن دوستان حافظ
۱۶۶	 عاشقانه‌یی برای شیراز

سخن نخست

با وجود آن که روزگار ما را عصر صنعتی شدن و دوران سیطره‌ی زندگی مادی و ماشینی می‌داند؛ اما بشر امروز که بحران‌های گونه‌گون هویتی را از سر گذرانده و هنوز با این گونه مشکلات دشت به گریبان است، ارز و ارج میراث‌های فرهنگی را به نیکی دریافته است و بر حفظ آن می‌کوشد. البته این کوشش و توجه رورافزون، تنها به نمودهای عینی میراث گذشتگان، چون ابنیه، کتب و مانند آن محدود نمی‌شود و دست‌اندر کاران این قلمرو، بخش بزرگی از توجه خویش را مصروف حفظ و ثبت شایسته‌ی «معنوی» یا «غیر ملموس» این میراث نموده‌اند؛ توجهی که خوشبختانه در کشور پهناور و پر میراث ما نیز به شایستگی و با دیدی کارشناسانه دنبال می‌شود.

در این چشم‌انداز، هر کوشش و پژوهشی که به عینی شدن (ثبت و ضبط)، ماندگاری و اشاعه‌ی این بخش گران‌ارج، اما در خطر فرهنگ غنی ایرانی - اسلامی یاری رساند، فرخنده و ستودنی است. موضوعی که به نوعی مرکز اسناد و کتابخانه ملی فارس و برخی سازمان‌های فرهنگی دیگر استان با عنوان ضبط تاریخ شفاهی در صدد جمع‌آوری و نگهداری حافظه شفاهی فارس هستند و در این میان بنیاد فارس‌شناسی افتخار دارد که دومین جلد کتاب استاد عزیز آقای

۱۰ ————— دلنوشته‌هایی از فرهنگ، آداب، رسوم و باورهای مردم شیراز

جمال زیبایی را به حضور شیراز دوستان و ارباب تحقیق پیشکش کند تا هم میراث معنوی بخشی از فرهنگ شهر پارس را پاس دارد و هم باب کوشش‌ها و پژوهش‌های بیشتر را بگشاید. در پایان وظیفه‌ی خود می‌دانم ضمن آرزوی سلامتی و تداوم توفیق در فعالیت‌های فرهنگی برای نویسنده، تشکر خود را از آقای فتحی لقمان مدیر انتشارات آوند اندیشه که بنیاد را در انتشارات این کتاب یاری رساندند، تقدیم نمایم.

علی اکبر صفی‌پور
مدیر بنیاد فارس‌شناسی

www.ketab.ir